

8. Kerk in actie

DOELSTELLINGEN

- De kinderen leren dat mensen die niet mee kunnen doen in de samenleving, bij de diaconie van de kerk terecht kunnen voor steun en hulp.
- De kinderen leren dat zij zich mogen inzetten voor mensen die niet mee kunnen doen in de samenleving, omdat Jezus er in Zijn tijd ook voor zorgde dat mensen weer mee konden doen.
- De kinderen verkennen wat 'helpen' inhoudt in hun eigen omgeving.
- De kinderen worden zich bewust dat er ook iets met jezelf gebeurt als je iemand helpt.

(THEOLOGISCHE) ACHTERGRONDINFORMATIE

Deze bijeenkomst gaat over het diaconale werk als onderdeel van de kerk. Dit is voor de meeste kinderen vrij onbekend. In sommige gemeentes mogen kinderen helpen met de collecte op zondag; maar of ze daarmee ook weten dat ze helpen bij het diaconale werk van de kerk, is de vraag. Waarschijnlijk is het nog minder bekend dat er speciale mensen binnen de kerk zijn – diakenen, die samen de diaconie vormen – die omzien naar mensen in nood, dichtbij en ver weg. Uiteraard is het vooral van belang dat kinderen op de hoogte zijn van wat 'andere mensen helpen' betekent in de christelijke traditie. Ze mogen echter ook weten dat het diaconale werk bepalend is voor het karakter van de kerk als geheel en dat er diakenen zijn die zich in het bijzonder met dit werk van de kerk bezighouden.

De woorden 'diaken', 'diaconaat' en 'diaconie' zijn afgeleid van het Griekse werkwoord *diakonein*. Dit woord betekent 'dienen'. In de wereld waarin de christelijke gemeente ontstond, was dit woord vooral verbonden met de lage status van een tafelbediende. Iemand die aan tafel hielp met bedienen, werd *diakonos* genoemd. Het geeft te denken dat in de eerste christelijke gemeente juist dit woord werd gebruikt om uitdrukking te geven aan de hulp die werd gegeven aan mensen die niet voor zichzelf konden zorgen. Samen kerk zijn heeft niets te maken met macht, eer en aanzien, maar vooral met de 'lage' status van het dienen van andere mensen.

Jezus was daarvan zelf het voorbeeld. In Marcus 10: 42-45 zegt Jezus tegen Zijn leerlingen: "Jullie weten dat de volken onderdrukt worden door hun eigen heersers en dat hun leiders hun macht misbruiken. Zo mag het bij jullie niet gaan. Wie van jullie de belangrijkste wil zijn, zal de anderen moeten dienen, en wie van jullie de eerste wil zijn, zal ieders dienaar moeten zijn, want ook de Mensenzoon is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en zijn leven te geven als losgeld voor velen." (NBV).

Deze uitspraak van Jezus laat ook zien dat 'dienen' een veel bredere betekenis heeft dan alleen 'mensen helpen'. Het gaat in de eerste plaats om een houding die alle christenen zouden moeten hebben: niet heersen maar dienen en ieders dienaar willen zijn. Een Franse bisschop zei ooit: "Een kerk die niet dient, dient tot niets."

In de loop van de geschiedenis werd de diaken steeds minder belangrijk in de kerk. In de middeleeuwen was de diaken nog slechts het hulpje van de priester en de functie niet meer dan een opstapje tot het priesterschap. Die functie en waardering van het diakenambt stonden ver af van de oorspronkelijke bedoeling van taak van de diaken. Na de Reformatie werd het diakenambt in de calvinistische traditie gelijkwaardig aan de twee andere ambten (dominee en ouderling). Zo kennen we dit ambt ook vandaag nog.

Het dienen van de ander kent in de christelijke traditie verschillende belangrijke aspecten. Zo is dienen nooit hetzelfde als liefdadigheid. Weliswaar is de relatie tussen de helper en de geholpene ongelijk, maar als mens (of beter: als kind van God) zijn beiden gelijkwaardig. En dus is juist een diaconale relatie eerst en vooral een ontmoeting. Beide partners worden er beter van of worden erdoor geraakt. Verder is een ander dienen meer dan alleen iemands nood lenigen: het is ook ervoor zorgen dat iemand weer mee kan doen in de samenleving, op wat voor manier dan ook. Dat betekent dat je ook oog hebt voor de omstandigheden waarin de mensen die je dient, verkeren. Zijn die omstandigheden rechtvaardig? En wat kun je eraan doen om die te veranderen als ze onrechtvaardig zijn? Daarbij maakt het niet uit of de mensen die worden geholpen dichtbij zijn, in de eigen wijk of stad, of ver weg, in een ander werelddeel. Tot slot: niet alle nood kan worden verholpen en niet voor iedereen is er de mogelijkheid om weer mee te gaan doen. Mensen dienen is daarom ook het met hen uithouden, bij hen zijn en blijven. Door dat te doen wordt de hoop levend gehouden – ook voor mensen die in een uitzichtloze situatie verkeren.

Eén bijeenkomst is te kort om kinderen met alle aspecten van het dienen bekend te maken. Maar deze bijeenkomst biedt hun wel de mogelijkheid om te verkennen wat diaconaat in de kerk inhoudt en wat helpen eigenlijk is, ook met het oog op hun eigen leven. Helpen valt natuurlijk niet alleen samen met grote acties of met het diaconale werk in de kerk: het zit ook in heel kleine dingen als iemand ondersteunen bij het oversteken of een klein broertje of zusje helpen met het opruimen van de speelkamer. Zo eenvoudig kan en mag het zijn.

VOORBEREIDING

Persoonlijke voorbereiding

Neem de achtergrondinformatie bij dit programma goed door. Daarnaast is het wenselijk om je persoonlijk voor te bereiden op deze bijeenkomst. Zo word je zelf ook 'materiaal' voor de bijeenkomst met de kinderen. Hiervoor kun je de volgende vragen gebruiken:

- Wat vind je van de volgende uitspraak van Majoor Alida Bosshardt van het Leger des Heils: "God dienen is mensen dienen"?
- Ervaar je deze uitspraak als een realiteit in jouw leven? Zo ja, waar dan? Zo nee, waarom niet?
- Ervaar je het helpen van anderen als het laten zien van Gods liefde of geef je hier andere (of geen) woorden aan?
- Ben je weleens in een situatie geweest waarin je aangewezen was op hulp van anderen? Zo ja, wat voor situatie was dat en wat heb je toen ervaren?
- In de (THEOLOGISCHE) ACHTERGRONDINFORMATIE worden verschillende aspecten van dienen genoemd. Wat betekenen deze voor jou? Welke herken je en welke niet?
- Wat vind je van de uitspraak van de Franse bisschop: "Een kerk die niet dient, dient tot niets"?
- Wat zie je zelf van het dienen door je eigen kerk? Hoe waardeer je dat?
- Wat zou je willen delen met de kinderen van jouw praktijk en opvattingen met betrekking tot 'dienen'?

Vul tot slot zelf werkblad 8.1 in.

Praktische voorbereiding

Geef de kinderen zo mogelijk een kopie van werkblad 8.1 mee vóór de bijeenkomst. Vraag hun dan om het werkblad thuis in te vullen. De opdracht staat op het werkblad. Het ingevulde werkblad zal besproken worden tijdens de bijeenkomst, dus geef duidelijk aan dat de kinderen het dan weer moeten meebrengen. Het is echter ook mogelijk om het werkblad gewoon te laten invullen tijdens het programma (zie *Verkenning*).

Zorg ervoor dat je gebruik kunt maken van een ruimte die groot genoeg is voor een klein hindernisparcours van ongeveer vijf meter (zie *Opening*). Zet het parcours uit vóór de bijeenkomst begint, bijvoorbeeld door een paar stoelen en tafels kriskras neer te zetten.

Verstop van tevoren zes losse letters in de ruimte: de letters van het woord 'diaken'. Gebruik per letter een papier van A5-formaat.

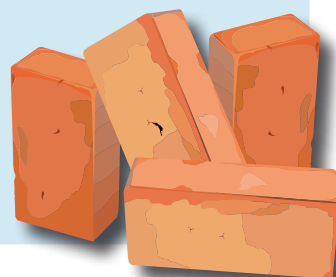
BENODIGDHEDEN

Vooraf

Hieronder vind je een opsomming van alles wat je nodig hebt voor deze bijeenkomst. Zorg ervoor dat je ruim voor het begin van de bijeenkomst klaar bent met alle voorbereidingen. Zo heb je alle tijd om aandacht te besteden aan de kinderen wanneer zij binnenkomen.

Benodigheden

- Blinddoeken (bijvoorbeeld theedoeken) voor de helft van de kinderen;
- Kopieën van alle werkbladen voor alle kinderen (werkblad 8.1 mogelijk van tevoren meegegeven, zie VOORBEREIDING);
- Pennen;
- Een bijbel (NBV);
- Voor ieder kind een stukje papier (bijvoorbeeld A6-formaat);
- Een bakje;
- Een grote kaars en iets om deze mee aan te steken.

PROGRAMMA

10 minuten

Opening

Heet de kinderen van harte welkom. Nodig de kinderen uit om bij het hindernisparcours te komen staan. Verdeel de kinderen in twee groepen. Geef de kinderen van de ene groep blinddoeken en vraag hun om die bij de kinderen van de andere groep om te doen. Laat de geblinddoekte kinderen een paar keer voorzichtig ronddraaien. Leg dan uit dat de kinderen zonder blinddoek de geblinddoekte kinderen naar de andere kant van het parcours moeten brengen zonder iets of iemand anders aan te raken. De kinderen die begeleiden, mogen de kinderen met blinddoek ook niet aanraken. Ze mogen de geblinddoekte kinderen dus alleen helpen met woorden. Laat de kinderen een paar minuten hun gang gaan. Zet daarna het spel stop.

Vraag aan de kinderen wat ze ervan vonden. Hoe was het om geholpen te worden en hoe was het om te helpen? Probeer iets nadrukkelijker stil te staan bij de ervaringen van de kinderen die moesten begeleiden. Hoe is het om iemand te helpen die zelf niets kan zien? Houd het gesprek kort en bondig. Vraag de kinderen daarna om aan tafel te komen zitten en vertel dat je graag met hen wilt doorpraten over helpen.

10 minuten

Verkenning

Als je werkblad 8.1 van tevoren aan de kinderen had meegegeven (zie VOORBEREIDING), vraag hun dan om het ingevulde werkblad er even bij te pakken. Had je werkblad 8.1 niet van tevoren uitgedeeld, doe dat dan nu en laat het ter plekke invullen. Vraag de kinderen in dat geval om op te schrijven hoe ze mensen elkaar hebben zien helpen in de afgelopen week.

Vraag aan de kinderen wat ze hebben opgeschreven. Wat voor voorbeelden van hulp zijn ze tegengekomen? Waar werd iemand geholpen? Door wie? Zijn de kinderen veel tegengekomen of viel het ze een beetje tegen? Hebben de kinderen zelf ook iemand geholpen? Probeer daarna iets nadrukkelijker stil te staan bij de vraag *waarom* er werd geholpen in de verschillende situaties. Deel ook iets van je eigen ervaringen. Houd het kort: net als bij de oefening met de blinddoek gaat het hier slechts om een kennismaking met het thema van deze bijeenkomst.

25 minuten

Verdieping

Deel pennen en kopieën van werkblad 8.2 uit. Vraag de kinderen of ze weten van wie zij hier een afbeelding zien. Leg kort uit dat het gaat om een plaatje van Majoor Alida Bosshardt. Deze mevrouw werkte bijna haar hele leven voor het Leger des Heils, een organisatie en een kerk die al ruim honderd jaar over de hele wereld mensen helpt die nergens anders meer terecht kunnen. Vraag de kinderen vervolgens om de rebus op te lossen. Het gaat om een uitspraak van de Majoor. Als je groep dat leuk vindt, kun je er een wedstrijdje van maken: wie heeft de rebus als eerste opgelost?

De oplossing is: "God dienen is mensen dienen." Begrijpen de kinderen wat dit betekent? Wat betekent het woordje 'dienen'? Waarom is 'God dienen' hetzelfde als 'mensen dienen'? Probeer de kinderen eerst zelf te laten antwoorden. Leg zo nodig uit dat het woordje 'dienen' ongeveer hetzelfde betekent als 'helpen' en dat dit woord vaak in de Bijbel wordt gebruikt als het gaat over wat mensen voor elkaar kunnen betekenen.

Met haar uitspraak "God dienen is mensen dienen" liet Majoor Bosshardt zien dat zij graag wat wilde betekenen voor andere mensen omdat zij geloofde in God. Zij vond: als je in God gelooft, dan geloof je ook in mensen; en dan is het belangrijk dat mensen niet over elkaar willen heersen, maar dat zij elkaar dienen. Laat de kinderen zien dat dit ook in de Bijbel staat: lees samen de uitspraak van Jezus onder de rebus. Laat de kinderen de ontbrekende woorden invullen: "dienen", "dienaar", "gediend" en "dienen". Je hoeft hier verder niet bij stil te staan.

Stel vervolgens de vraag: denken de mensen in de kerk nu hetzelfde over dienen als Majoor Bosshardt? Het antwoord is natuurlijk: ja. Geef aan dat dit natuurlijk voor iedereen geldt, maar dat er in de kerk ook enkele mensen zijn aangewezen die er speciaal voor zorgen dat mensen geholpen kunnen worden door de kerk. Vertel dat je zes letters hebt verstopt, die samen de naam van die mensen vormen. Laat de kinderen de letters zoeken en het woord proberen te raden. Het gaat om het woord 'diaken'. Geef aan dat dit woord uit de Bijbel komt. Het betekent eigenlijk 'dienaar' – het woord dat de kinderen net hebben ingevuld in de uitspraak van Jezus. Kennen de kinderen misschien een diaken? Noem de namen van enkele diakenen uit jullie kerk.

Leg kort uit dat iedereen die bij de kerk hoort diaken kan worden en dat diakenen mensen willen helpen zoals Jezus dat deed. Jezus hielp mensen zodat ze weer mee konden gaan doen. Lees Lucas 5: 17-26 voor (het verhaal waarin Jezus een verlamde man geneest) of vertel het verhaal in je eigen woorden. Vertel dat wij andere mensen natuurlijk niet kunnen genezen zoals Jezus dat deed. Maar wij kunnen wel helpen, zoals de vrienden van de verlamde man hem hielpen om bij Jezus te komen. Dat mag iedereen doen die in Jezus gelooft – dus niet alleen de diakenen.

10 minuten

Verwerking

Tijdens de *Verwerking* gaan de kinderen aan de hand van een casus samen bedenken hoe ze een zieke klasgenoot iets zouden kunnen laten zien van Jezus' liefde voor mensen en hoe ze hem of haar zouden kunnen helpen om weer mee te doen.

Deel kopieën uit van werkblad 8.3. Geef de kinderen een paar minuten om met elkaar te overleggen wat zij zouden doen. Bespreek daarna wat ze hebben opgeschreven of bedacht. Probeer nadrukkelijk stil te staan bij hoe de kinderen het zouden vinden als ze bij Ruud thuis zouden komen. Gebeurt er ook iets met je als je een ander helpt?

5 minuten

Afsluiting

Deel de stukjes papier uit. Laat de kinderen opschrijven wie ze de komende week zouden willen helpen. Zet een bakje op tafel. Vraag de kinderen om hun papiertje op te vouwen en in het bakje te stoppen. Zet er een kaars naast en steek die aan. Sluit dan af met het volgende korte gebed:

Goede God,
dank U wel
dat wij U mogen dienen.
Dank U wel
dat wij dat mogen doen
door mensen om ons heen te helpen,
dichtbij en ver weg.
Dank U wel,
dat mensen die hulp nodig hebben,
altijd in de kerk terecht kunnen.
Wilt U ons helpen te zijn zoals Jezus,

die mensen steeds liet zien
dat zij erbij hoorden
en dat ze weer mee mochten doen
met de andere mensen
in de samenleving.
Help ons zo mensen te helpen,
in het klein en in het groot,
gewoon waar wij zijn:
op school, thuis, in de kerk en in de buurt.
Amen.

Blaas de kaars uit of laat dit een van de kinderen doen. Geef de kinderen werkblad 8.1 mee naar huis. Nodig hen uit om er nog eens naar te kijken en het te bespreken met hun ouders. Hoe helpen hun ouders andere mensen? Bedank de kinderen voor hun aanwezigheid en hun inzet. Tot de volgende keer!

BIJLAGEN

1. Werkblad 8.1 – De helpende hand
2. Werkblad 8.2 – De Majoor
3. Werkblad 8.3 – Helpen is...